

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Випуск 2

Матеріали

*Міжнародної науково-практичної конференції
“Правова держава та демократичне суспільство:
фактори розвитку та взаємодії”
м. Київ, МАУП, 14 квітня 2016 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2016

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 3 від 30.03.16)*

Редакційна колегія:

М. Н. Курко (голова), д-р юрид. наук, проф.;
М. Ф. Головатий (заступник голови), д-р політ. наук, проф.;
А. А. Ігнатченко (відповідальний редактор), канд. техн. наук;
О. В. Баєва, д-р біол. наук, проф.;
І. П. Бідзюра, д-р політ. наук, проф.;
В. М. Воронін, д-р іст. наук;
М. Л. Головка, д-р іст. наук, проф.;
В. Б. Захожай, д-р екон. наук, проф.;
В. І. Литвиненко, канд. юрид. наук, доц.;
В. В. Рябцев, канд. техн. наук, доц.

*Матеріали подано в авторській редакції.
Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.*

Проблеми модернізації України : [зб. наук. пр.] / МАУП. — К.: ДП
“Видавничий дім “Персонал”, 2008 —

С76 Вип. 2: Матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. “Правова держава
та демократичне суспільство: фактори розвитку та взаємодії”, 14 квітня
2016 р. / редкол.: М. Н. Курко (голова) [та ін.]. — 2016. — 448 с. : іл. — Бі-
бліогр. у кінці ст.

У пропонованому збірнику подано тези учасників науково-практичних
конференцій з проблематики широкого кола аспектів процесу системної модерніза-
ції України.

Для науковців, громадсько-політичних діячів, студентів, а також усіх, хто
цікавиться розвитком Української держави і світовим досвідом проведення модер-
нізаційних процесів.

ББК 63.3(4УКР)я43+67.9(4УКР)301я43

Гринько А. А. Законодавство України про офшори: етапи формування та реалії сьогодення	231
Зінченко О. В. Теоретико-методологічні засади реформування системи державного управління промисловою власністю в умовах євроінтеграції.....	235
Дереновський Р. М., Заболотна О. В. Актуальні проблеми здійснення правосуддя в Україні шляхом призначення та проведення експертизи в судових процесах та шляхи їх вирішення.....	241
Доносо Варгас Дієго Хосе, Доносо Варгас Сантьяго Феліпе Енергетична безпека України: становлення національної стратегії.....	245
Курчина Т. О., Мельниченко Я. Б., Чорний Е. В. Інформаційний простір України в контексті процесів глобалізації.....	248
Кобржицький В. В., Репченко А. Ю. Підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності та перспективи розвитку вітчизняних підприємств у контексті руху України до Європи	251
Корінчевська І. А. Адаптування міжнародно-правових документів з прав людини на охорону здоров'я до вітчизняних реалій	255
Лапицька Н. І. Особливості процесу адаптації персоналу в умовах системної кризи	258
Левченко М. О. Роль підготовки допризовної молоді до військової служби в освітньому середовищі на сучасному етапі	261
Медвідь А. М., Грицуненко Я. С., Твердохліб А. І. Феномен автономії: міжнародний досвід.....	265
Міхатуліна О. М. Державний контроль та нагляд за господарською діяльністю та засоби державного захисту прав суб'єктів господарювання	268
Шашкова-Журавель І. О. Участь МОП в міжнародно-правовій системі охорони праці будівельників	271
Швець Н. Г. Використання активних методів вивчення дисципліни “Основи охорони праці” студентами напряму “Правознавство”	274
Антоняк Я. Ю. До питання про організацію розвідувальної діяльності у гетьманаті за правління К. Розумовського	277

ДОПОВІДІ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ТА СТУДЕНТІВ

Башлаєв А. П. До проблеми інвестиційно-інноваційної моделі економіки сучасної України як потенційного фактора формування ринкової економіки правової держави	280
Біленко Л. М. Сучасні проблеми розвитку інформаційних технологій та їх вплив на розвиток суспільства	284

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ РУХУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПИ

У сучасних умовах ринкових перетворень і подальшої демонополізації зовнішньоекономічної діяльності підприємство перетворюється на головну ланку усього зовнішньоекономічного комплексу держави. Саме тут здійснюється виробництво промислової продукції та послуг, виконання робіт, саме на підприємстві відбувається безпосередній контакт працівників із засобами виробництва та предметами праці, тут мають місце виявлення сучасних стимулів праці та виявляється відповідальність персоналу за ефективність використання всіх видів ресурсів. Можна стверджувати, що ефективність функціонування економіки держави є похідною від ефективності діяльності національних підприємств.

Досить часто нарощення обсягів зовнішньоторговельного обороту не супроводжується паралельним збільшення його ефективності. В умовах подальшого зростання важливості експортної діяльності для вітчизняних підприємств у контексті нашої майбутньої асоціації до Євросоюзу та актуального відкриття кордонів країн ЄС для українських товарів, завдання підвищення ефективності усієї зовнішньоекономічної діяльності є особливо важливим.

Основна проблема полягає у відсутності кількісної порівнянності показників ефективності окремих видів зовнішньоекономічної діяльності (зовнішня торгівля, інвестиційне співробітництво, виробнича кооперація, валютні, фінансові, кредитні операції), кожен з яких має різні за конкретикою цілі. Водночас мають місце зміни у трактуванні й ієрархії критеріїв ефективності як її сутнісної характеристики, класифікації форм вираження економічного ефекту, необхідність введення в практику оцінки ефективності виробництва в загальнонаціональному масштабі системи соціально-економічних показників (індикаторів) ефективності, що включають у себе:

- збалансованість попиту і пропозиції;
- бюджет;
- зовнішню торгівлю;
- надійність і конвертованість валюти;
- конкурентоспроможність на світовому ринку продукції, що виробляється;
- рівень життя (номінальна і реальна заробітна плата);
- прогресивність структурних змін.

На чільне місце виходить також облік чинника часу в оцінці ефективності виробництва. Час є універсальним і невідтворюваним ресурсом. “Час — це гроші” — не

просто популярна теза, а відображення реального економічного процесу. З огляду на безперервне використання грошей, капіталу, ресурсів — вартість грошей (капіталу) змінюється в часі.

Облік і економічна оцінка чинника часу є складовою частиною методики планування, обґрунтування та аналізу економічної ефективності виробництва. Облік часу зберіг свою актуальність і в умовах формування ринкової економіки. Він лежить в основі дисконтування майбутніх доходів і витрат, широко застосовується для оцінки інноваційних та інвестиційних проектів, визначення вартості бізнесу, акцій та іншого капіталу.

Радикальні зміни в управлінні економічними процесами, викликані розвитком ринкових відносин, формування сучасної економіки привели до еволюції концепції економічної ефективності. Науковий аналіз сутності цих змін, їх зміст і етапи глибоко досліджені Л. М. Нехорошевою. На її думку, “сучасні підходи до оцінки ефективності вимагають визначення не тільки рівня ефективності використовуваних ресурсів, а й показників, котрі характеризують поточні грошові потоки (фінансові показники), а також здатність залучити грошові потоки в майбутньому. На практиці відбувається перехід від оцінки ефективності ресурсів до управління вартістю компанії, а фундаментальною умовою підвищення ефективності стає здатність збільшити вартість бізнесу шляхом збільшення його капіталізації” [1, с. 26].

Хоча різні напрями виробничо-господарської діяльності підприємства визначають особливості механізмів її вимірювання, оцінки та аналізу, теоретичні та методологічні аспекти ефективності єдині для всіх суб’єктів національної економіки незалежно від напрямку діяльності, організаційно-правових форм, підпорядкованості тощо.

Питання ефективного функціонування господарюючих суб’єктів є особливо актуальними, бо без досягнення високої ефективності неможливе вирішення соціальних цілей — підвищення якості життя людей.

У теорії економічної ефективності вихідним завданням є дослідження основних категорій і понять, пов’язаних з оцінкою економічної ефективності. Зміст економічної діяльності підприємства адекватно можна відобразити чотирма базовими економічними категоріями: “ресурси”, “витрати”, “результат” і “ефект”. Ефективність є похідним видовим поняттям, що залежить від названих категорій. Ці поняття представлені в науковій та практичній площинах людської діяльності, в першу чергу, виробничій.

Ряд учених, характеризуючи економічну ефективність виробничого процесу, як співвідношення досягнутих результатів і витрат, визначає її рівень “шляхом зіставлення двох величин: економічного ефекту або результату і розміру виробничих витрат або ресурсів” [1, с. 19]. Автори деяких робіт уточнюють поняття “ефект” як корисний результат економічної діяльності [2, с. 6]. Існує також думка, що під ефектом слід розуміти різницю між результатом і затратами [3, с. 37] або, що “ефект-це будь-який позитивний або негативний результат, який відображає ту чи іншу сторону функціонування організацій” [4, с. 6].

Таким чином, різні точки зору з приводу змісту понять “результат” і “ефект” можна звести до двох основних позицій:

- 1) поняття “результат” і “ефект” — синоніми, що мають однакове смислове значення;
- 2) поняття “результат” і “ефект” — нетотожні.

Виходячи з того, що весь процес виробництва з економічної точки зору є трансформацією чинників виробництва у кінцеву продукцію, на “вході” виробництва зна-

ходяться ресурси, на “виході” — конкретні види продукції [1, с. 19]. Підсумком цієї трансформації є результат, що виражається в кількості продукції. Але мета підприємства не обмежується тільки цим, його головне завдання й умови функціонування — максимально високий, тобто ефективний рівень використання ресурсів, витрачених на випуск продукції. Отже, результат господарської діяльності, поза зв'язком з витратами, на основі яких він досягнутий, не може характеризувати успішність її функціонування.

Результат, як підсумок, виражений в отриманому доході, і витрати — дві протилежності, і при рівноважному їх стані ефект відсутній, що означає неефективність господарювання, не кажучи вже про переважання витрат (негативний результат). Ефект має місце тоді, коли порушується такий рівноважний стан на користь підсумкового результату (доходу), що перевищує витрати. Ефект, будучи однорідним з результатом поняттям, виступає як його конкретна форма — кінцевий результат. Виходячи з цього, зробимо такі висновки:

- результат і ефект однорідні, але відносно самостійні поняття, виражені абсолютними величинами;
- економічний результат — підсумок розвитку економічної системи в цілому або окремих її елементів, поза зв'язком з витратами він не може характеризувати успішність їх функціонування;
- економічний ефект — певна форма результату — кінцевий результат, що відображає зміну рівноваги двох протилежностей (підсумків розвитку у вигляді доходу і витрат, необхідних для його досягнення). Саме ця обставина відрізняє ефект від результату, підкреслюючи його здатність характеризувати успішність функціонування економічної системи;
- в якості показників, що характеризують результат на рівні підприємства, можуть бути вартість і кількість виробленої продукції, обсяг продажів, зовнішньоторговельний оборот, експорт продукції (при оцінці результатів зовнішньоекономічної діяльності);
- ефект (кінцевий результат) може вимірюватися сумою прибутку, доданої вартості, економією ресурсів (витрат) як сукупних, так і окремих елементів.

Економічна ефективність — складна за змістом і формою системна категорія. Вона пронизує всі сфери практичної діяльності людини, все стадії громадського виробництва, є основою оцінки прийнятих рішень. Такі найбільш істотні характеристики господарської діяльності, як цілісність, багатовимірність, динамічність і взаємопов'язаність її різних сторін, знаходять відображення через категорію економічної ефективності.

Правильне і єдине прийнятне для всіх рівнів і сфер економіки тлумачення ефективності виробництва становить великий інтерес в методологічному і практичному аспектах. В умовах ринкової економіки встановлення сутності ефективності виробництва є найбільш актуальним, так як від цього залежить успішний вибір критерію показників ефективності, а отже, і шляхів її підвищення.

Проте, до теперішнього часу в економічній науці ще не склався єдиний науково-обґрунтований погляд на сутність економічної ефективності виробництва, що, в свою чергу, не дозволяє знайти єдиний підхід до вироблення критеріїв і системи показників. Має місце також думка, що термін “економічна ефективність” означає такий стан справ, при якому неможливо зробити жодної зміни для більш повного задоволення бажання однієї людини, не завдавши при цьому шкоди задоволенню бажань іншої людини [5, с. 13]. Дане визначення відомо в економіці як ефективність за В. Парето. Вона обґрунтовує критерій суспільного добробуту, що включає в себе як

покращення результативності діяльності економічного суб'єкта, так і пошук ефективного стану ринку.

Поділяючи цю точку зору, ми вважаємо, що основною метою підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності є задоволення матеріальних потреб людини, як головної складової поняття “якість життя” людини. Стосовно ефективності зовнішньоекономічної діяльності (маємо на увазі її експортну складову), то вона тісно пов'язана із підвищення ефективності виробництва за рахунок зменшення витрат матеріальних та енергетичних ресурсів, до чого можна прийти після технічного й технологічного переозброєння підприємств і прийняття державою більш високих стандартів якості, що відповідають європейським. Як відомо, від цього в першу чергу виграє вітчизняний споживач. Але саме така задача повинна ставитися перед українськими виробниками з огляду на максимальну толерантність та зверненість до потреб людини в сучасній Європі, до якої наша країна прагне приєднатися.

Джерела

1. Нехорошева Л. Н. Экономика предприятия: учеб. пособие. — Мн.: БГЭУ, 2008. — 719 с.
2. Оноприенко Г. К. Экономическая эффективность предприятия. — М.: Академия управления, 2009. — 38 с.
3. Мерзликина Е. М. Оценка эффективности деятельности организации: монография. — М.: МГУ, 2014. — 95 с.
4. Суша Г. З. Экономическая эффективность предприятия: теория и практика // Планово-экономический отдел. — 2013. — № 5. — С. 52–58.
5. Доллан Э. Д. Микроэкономика / пер. с англ. — СПб., 1994. — 498 с.